

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่
จังหวัดอุทัยธานี*

PUBLIC PARTICIPATION IN THE CONSERVATION OF NATURAL
RESOURCES AND THE ENVIRONMENT OF BANRAI SUBDISTRICT
ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, BANRAI DISTRICT, UTHAITHANI
PROVINCE

กมลพร กัลยาณมิตร¹, บังอร เบ็ญจาทิกุล², สมชาย รัตนภูมิภิญโญ³ และ ฉัตรชัย วณิชธนนานันต์⁴

Kamolporn Kalyanamitra¹, Bangorn Benjathikul², Somchai Rattanapoompinyo³
and Chatchai Vanichthananan⁴

¹⁻⁴คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

¹⁻⁴Faculty of Political Science, Bangkokthonburi University

Corresponding author E-mail: Praewa441@hotmail.com

Received 7 January 2024; Revised 14 February 2024; Accepted 26 April 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 2) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่

* กมลพร กัลยาณมิตร, บังอร เบ็ญจาทิกุล, สมชาย รัตนภูมิภิญโญ และ ฉัตรชัย วณิชธนนานันต์. (2567). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี. วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 4(2), 62-75.

Kamolporn Kalyanamitra, Bangorn Benjathikul, Somchai Rattanapoompinyo and Chatchai Vanichthananan. (2024). Public Participation in The Conservation of Natural Resources and the Environment of Banrai Subdistrict Administrative Organization, Banrai District, Uthaithani Province. Journal of Political Science Mahamakut Buddhist University, 4(2), 62-75.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jpsmbu/index>

จังหวัดอุทัยธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ พื้นที่วิจัย คือ ตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่เป็นหัวหน้าครอบครัวหรือตัวแทนในครอบครัว ที่อาศัยอยู่ในเขตตำบลบ้านไร่ จำนวน 337 คน ใช้วิธีคัดเลือกโดยการสุ่มตัวอย่างของทาร์ ยามาเน่ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน หาค่า t-test และ F-test (One-way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการร่วมดำเนินกิจกรรม ($\bar{X} = 4.00$) รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 3.88$) การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ($\bar{X} = 3.94$) และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.87$) ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี โดยรวมและรายด้าน จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ขนาดของครอบครัว และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกัน พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ ไม่แตกต่างกัน ($p > .05$)

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, การอนุรักษ์, ทรัพยากรธรรมชาติ, สิ่งแวดล้อม

Abstract

This research objectives were: 1) Public Participation in the Conservation of Natural Resources and the Environment of Banrai Subdistrict Administrative Organization. 2) Comparison of Public Participation in the Conservation of Natural Resources and the Environment of Banrai Subdistrict Administrative Organization, Banrai District, Uthai Thani Province, This research article was quantitative. The research area was Banrai Subdistrict Administrative

Organization, Banrai District, Uthaithani Province. The sample was people who were heads of families or representatives in the family, living in the area of Banrai Subdistrict Administrative Organization, Uthaithani Province, totaling 337 people, the sampling was used Taro Yamane's table. The instrument was a questionnaire. The data was analyzed using percentages, means, standard deviations, t-tests and F-tests.

The research results found that:

1. Public Participation in the Conservation of Natural Resources and the Environment of Banrai Subdistrict Administrative Organization, Banrai District, Uthaithani Province, overall it was at a high level ($\bar{X} = 3.92$) and when considering each aspect it was found that participation at the highest level was participation in participating in activities ($\bar{X} = 4.00$), followed by participation in receiving benefits ($\bar{X} = 3.88$), participation in monitoring and evaluation ($\bar{X} = 3.94$) and participation in decision making ($\bar{X} = 3.87$), respectively.

2. Comparison of Public Participation in the Conservation of Natural Resources and the Environment of Banrai Subdistrict Administrative Organization, Banrai District, Uthaithani Province, overall and each aspect, classified by gender, age, status, education level, family size and average monthly income found that the participation was not different ($p > .05$).

Keywords: Participation, Conservation, Natural Resources, Environment,

บทนำ

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ เช่นเดียวกับสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ แต่การพึ่งพาอาศัยประโยชน์ของมนุษย์ได้ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมลงจนเกิดเป็นวิกฤตการณ์ทั้งทางด้านบรรยากาศ ดิน น้ำ ป่าไม้ สัตว์ป่า พลังงาน ฯลฯ ขึ้นทั่วโลก (นิวัติ เรืองพานิช, 2553) ในปัจจุบันสถานการณ์และปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของไทยได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและส่งผลกระทบอย่างต่อเนื่องจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่มีประสิทธิภาพ ขาดการบำรุงรักษาเพื่อ

ความยั่งยืน และการบริหารจัดการของรัฐที่ผ่านมายังไม่สามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาได้ เพราะมุ่งเน้นการขยายตัวทางเศรษฐกิจทำให้ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมและมลพิษต่าง ๆ และมีความรุนแรงมากขึ้นตามลำดับ ซึ่งมีผลกระทบทั้งโดยตรงและทางอ้อมต่อชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน (ดำรงศักดิ์ ชัยสนิท และคณะ, 2554)

มนุษย์ได้รับผลประโยชน์จากป่าไม้มากมาย เมื่อมนุษย์มีวิวัฒนาการ การสร้างถิ่นฐานอยู่ร่วมกันเป็นสังคมชุมชนก็เริ่มมีการ จับจองพื้นที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง มีการปฏิสัมพันธ์กันภายในสังคม มนุษย์เริ่มเรียนรู้ที่จะใช้ พื้นที่เป็นแหล่งที่อยู่อาศัย ทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การสร้างที่อยู่อาศัย การทำเกษตรกรรม ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ ล้วนแล้วแต่ใช้ประโยชน์จากพื้นที่ป่าไม้ทั้งสิ้น (กรมป่าไม้, 2558) มนุษย์เรียนรู้ที่จะใช้ประโยชน์จากป่าไม้เนื่องจาก ป่าไม้เป็นแหล่งปัจจัยสี่ อันได้แก่อาหาร เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค การวิวัฒนาการดังกล่าวนี้สืบเนื่องเรื่อยมา (กรมป่าไม้, 2558) มนุษย์เรียนรู้ที่จะคิดค้นเทคโนโลยีและวิทยาการ ความก้าวหน้าต่าง ๆ ขึ้นมาใหม่ เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิต ทำให้มนุษย์เริ่มเข้าสู่สังคมอุตสาหกรรม มีการนำเอาทรัพยากรธรรมชาติจากป่าไม้มาใช้ประโยชน์ ทั้งในเรื่อง การใช้พื้นที่ การนำทรัพยากรธรรมชาติต่าง ๆ ที่ได้จากป่าไม้เป็นวัตถุดิบทำให้ป่าไม้ถูกทำลาย มากขึ้น (กาญจนา คุ่มทรัพย์, 2558) ทั้งนี้ ป่าไม้เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ถือได้ว่ามี คุณประโยชน์ต่อสิ่งมีชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วม ในการทำให้วัฏจักรของน้ำสมบูรณ์ การช่วย อนุรักษ์ดิน และเป็นแหล่งต้นน้ำลำธาร การช่วยปรับสภาพบรรยากาศให้ดำรงความสมดุล และอื่น ๆ ดังนั้น การทำลายป่าไม้ หรือการทำให้ป่าไม้มีความเสื่อมโทรม จะส่งผลต่อความเป็นอยู่ และสภาวะการดำรงชีวิตทั้งของสิ่งมีชีวิตทั้งมวลไม่ว่าจะเป็นมนุษย์ พืช และสัตว์ก็จะเกิดการ เปลี่ยนแปลง และโดยธรรมชาติของป่าไม้ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาตินั้น ยากที่จะฟื้นฟูให้ กลับคืนสู่สภาพเดิมได้

ดังนั้น การอนุรักษ์ป่าไม้จึงถือเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง ที่มนุษย์ผู้ใช้ ประโยชน์จากป่าไม้ทุกคนจะต้องมีส่วนร่วมกันรับผิดชอบ เนื่องจากพื้นที่ป่าชุมชนบ้านสวนพลู-พุต้อ ตำบลทัพหลวง อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี เป็นป่าธรรมชาติหรือป่าที่สร้างขึ้นเพื่อให้ประชาชนในชุมชนนั้นได้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน โดยนำเอาความต้องการพึ่งพาป่าของประชาชน ในพื้นที่มาเป็นวัตถุประสงค์ในการจัดการป่า และให้ประชาชนผู้ได้รับผลประโยชน์จากป่าเป็น ผู้กำหนดวัตถุประสงค์ แผนงานและควบคุมการดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด ไว้ เพื่อ

เป็นประโยชน์ต่อเนื่องสม่ำเสมอตามความต้องการของชุมชน จังหวัดอุทัยธานี มีสภาพทางภูมิศาสตร์ที่ตั้งอยู่ในเขตภาคเหนือตอนล่าง มีพื้นที่ประมาณ 6,730 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าและภูเขาสูง สภาพป่าไม่มีความอุดมสมบูรณ์มีความ หลากหลายทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร และห้วยขาแข้ง ได้รับการประกาศขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ในปีพุทธศักราช 2534 เขตรักษาพันธุ์ สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวรและห้วยขาแข้งนับเป็นสถานที่ธรรมชาติแห่งแรกของประเทศไทย และ ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ได้เป็นมรดกโลก เป็นผืนป่าอนุรักษ์ที่ควรการดูแลรักษาและนำความภาคภูมิใจมาสู่คนไทยทุกคน (กรมทรัพยากรธรณี, 2551)

การศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี เพื่อให้ทราบถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อมุ่งหวังว่าข้อมูลจากการศึกษาจะนำไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การสร้างให้เกิดความตระหนักรู้ และสร้างจิตสำนึกในการดูแลอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ พื้นที่วิจัย คือ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี

ประชากร คือ ประชาชนที่เป็นหัวหน้าครอบครัวหรือตัวแทนในครอบครัวที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี จำนวน 6,769 ครัวเรือน (องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่, 2565)

กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่เป็นหัวหน้าครอบครัวหรือตัวแทนคนใดคนหนึ่งในครอบครัว ที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี จำนวน 337 ครอบครัว ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างของทาร์ยามาเน่

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามแบบรายการตรวจสอบ (Checklist) สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ซึ่งเป็นตัวแปรอิสระที่ศึกษา คือ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ขนาดของครอบครัว และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน จำนวน 6 ข้อ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) วัดระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี ทั้ง 4 ด้าน ซึ่งเป็นตัวแปรตาม คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ จำนวน 7 ข้อ ด้านการมีส่วนร่วมในการร่วมดำเนินกิจกรรม จำนวน 7 ข้อ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ จำนวน 7 ข้อ และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลจำนวน 6 ข้อ

รวบรวมข้อมูลโดยการนำแบบสอบถามไปให้ประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี ด้วยตนเอง และเก็บรวบรวมแบบสอบถามในวันถัดไป นำข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ด้วยสถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน หาค่า t-test และ F-test

ผลการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 337 คน ได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา จำนวน 337 คน เป็นเพศชายร้อยละ 50.1 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 26 – 35 ปี คิดเป็นร้อยละ 56.7 มีสถานภาพสมรสร้อยละ 65.6 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่จบระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 39.5 มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 7 คนขึ้นไปร้อยละ 45.7 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 91.7 มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการร่วมดำเนินกิจกรรม ($\bar{X} = 4.00$) รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 3.88$) การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ($\bar{X} = 3.94$) และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.87$) ตามลำดับ

ซึ่งสรุปรายด้านได้ ดังนี้

1.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด คือ การมีส่วนร่วมเสนอทางเลือกการใช้ประโยชน์ทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 4.59$) ส่วนด้านอื่น ๆ มีส่วนร่วมในระดับมาก ($\bar{X} = 3.50 - 3.85$)

1.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการร่วมดำเนินกิจกรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด คือ มีส่วนร่วมสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ เพื่อใช้ในการทำโครงการหรือกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 4.54$) และการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนช่วยเหลือการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 4.54$) ส่วนด้านอื่น ๆ มีส่วนร่วมในระดับมาก ($\bar{X} = 3.77 - 3.88$)

1.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.79 - 4.44$)

1.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการเข้าไปสังเกตการณ์การดำเนินงานอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ ($\bar{X} = 4.56$) ส่วนด้านอื่น ๆ การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.53 - 3.95$)

2. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี โดยรวมและรายด้าน จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ขนาดของครอบครัว และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกัน พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ ไม่แตกต่างกัน ($p > .05$)

อภิปรายผล

งานวิจัยนี้พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$) สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัญมณี ทาหิตย์ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ในเขตพื้นที่ อำเภอวังสมบูรณ์ จังหวัดสระแก้ว ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในเขตพื้นที่อำเภอวังสมบูรณ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ สวรรค์ญา อ่วมจิว (2563) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในพื้นที่หมู่บ้านสหกรณ์ 4 ตำบลบ้านสหกรณ์ อำเภอแม่ื่อน จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งผู้วิจัยสามารถอภิปรายรายด้านได้ ดังนี้

ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$) ทั้งนี้เป็นเพราะประชาชนได้มีส่วนในการประชุมเพื่อเสนอปัญหา ความต้องการในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการกำหนดแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหา การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน รวมถึงเสนอทางเลือกการใช้ประโยชน์ทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การออกเสียงประชามติ การพิจารณาถึงผลจากโครงการหรือกิจกรรม ตลอดจนการกำหนดการใช้ทรัพยากรและแหล่งของทรัพยากรที่จะใช้ในโครงการและกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับงานวิจัยของ นภัสสรณ์ ศิริวิสุพันธ์ (2564) ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ป่าชุมชน บ้านโนนหินผิง จังหวัดปราจีนบุรี ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนให้ความร่วมมือทั้งการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติ การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน การปฏิบัติตามกฎระเบียบ และช่วยกันป้องกันป่าชุมชนให้คงอยู่ เพื่อการใช้สอยไปพร้อมกับการอนุรักษ์เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและยั่งยืน

ด้านการมีส่วนร่วมในการร่วมดำเนินกิจกรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$) ทั้งนี้เป็นเพราะประชาชนได้ร่วมออกแรง สนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ และการบริจาคสมทบทุนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งยังมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามขององค์การบริหารส่วนตำบล การประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และการชักชวนประชาชนในชุมชนให้เข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงสนับสนุนช่วยเหลือการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตราภรณ์ สุทธิวรเศรษฐ์ และพัชนี เขยจรรยา (2560) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง ทักษะคิดของสตรีผู้นำระดับท้องถิ่นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่สำคัญที่สุดของการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ คือ ประชาชนขาดความร่วมมือในการอนุรักษ์ เพราะขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความจำเป็นในการอนุรักษ์ฯ เพราะยังมีปัญหาปากท้องซึ่งสำคัญกว่ายังไม่สามารถแก้ไขได้

ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$) ทั้งนี้เป็นเพราะประชาชนมีความรู้สึกยินดีและภาคภูมิใจจากการได้เป็นส่วนหนึ่งในโครงการหรือกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน มีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ได้ร่วมพิจารณาถึงผลประโยชน์ที่ได้รับในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สามารถนำความรู้ที่ได้จากการมีส่วนร่วมมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน การมีส่วนร่วมในการฝึกอบรมและถ่ายทอดความรู้ทำให้มีความรู้มากขึ้น ได้แสดงความรู้ความสามารถของตนเอง และมีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัญมณี ทาทิตย์ (2563) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในเขตพื้นที่อำเภอวังสมบูรณ์ จังหวัดสระแก้ว ผลการศึกษาพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นอันดับแรก รองลงมาเรื่องศึกษาผลการด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก และอันดับสุดท้ายด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก

ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$) ทั้งนี้เป็นเพราะประชาชนได้มีโอกาสเข้าร่วมในการตรวจสอบโครงการหรือกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล อย่างการเข้าไปสังเกตการณ์การดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการติดตามผลงานการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ นอกจากนี้ยังมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลหรือตอบ

ทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนที่มีอายุ อาชีพ และรายได้แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเขตพื้นที่อำเภอวังสมบูรณ์จังหวัดสระแก้วแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยคณะผู้วิจัยได้สรุปองค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับจากการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี ประชาชนจะมีส่วนร่วมในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยการประชุมเพื่อเสนอปัญหา ความต้องการ และการกำหนดแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหา การจัดทำแผน รวมถึงการออกเสียงประชามติ การพิจารณาถึงผลจากโครงการหรือกิจกรรม การกำหนดการใช้ทรัพยากรและแหล่งของทรัพยากร ตลอดจนกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมในการร่วมดำเนินกิจกรรม ประชาชนได้ร่วมออกแรง สนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ และการบริจาคสมทบทุนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และการชักชวนประชาชนในชุมชนให้เข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรม รวมถึงสนับสนุนช่วยเหลือการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ การได้เป็นส่วนหนึ่งในโครงการหรือกิจกรรม ร่วมพิจารณาถึงผลประโยชน์ที่ได้รับ เช่น นำมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน การมีส่วนร่วมในการฝึกอบรมและถ่ายทอดความรู้ทำให้มีความรู้มากขึ้น การแสดงความรู้ความสามารถของตนเองทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล โดยเข้าร่วมในการตรวจสอบโครงการหรือกิจกรรม เช่น การเข้าไปสังเกตการณ์การดำเนินงาน การติดตามผลงานการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ทั้งยังมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลหรือตอบแบบสอบถามเพื่อประเมินผลกิจกรรมต่าง ๆ และการตรวจสอบความเหมาะสมในการใช้งบประมาณ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1) องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี ควรส่งเสริมให้ประชาชนทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินกิจกรรม ร่วมในการรับผลประโยชน์ และร่วมในการติดตามประเมินผล

2) องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมเสนอทางเลือกการใช้ประโยชน์ทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้น

3) องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี ควรส่งเสริมประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการออกแรง สนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ และสมทบทุน เพื่อสนับสนุนกิจกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4) องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี ควรฝึกอบรมและถ่ายทอดความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้น เพื่อสร้างความรู้และทัศนคติที่ดีแก่ประชาชน

5) องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี ควรต้องสร้างกลไกหรือเปิดช่องทางให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการติดตามผลงานการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรทำการศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ขององค์การบริหารส่วนตำบลอื่น ๆ ในเขตพื้นที่จังหวัดอุทัยธานี เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วม และวิธีการที่จะสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนเพิ่มมากขึ้น

2) ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี

เอกสารอ้างอิง

- กรมทรัพยากรธรณี. (2551). การจำแนกเขตเพื่อการจัดการด้านธรณีวิทยาและทรัพยากรธรณี จังหวัดอุทัยธานี. กรุงเทพมหานคร: กรมทรัพยากรธรณี กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- กรมป่าไม้. (2550). การจัดการป่าชุมชน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานส่งเสริมการปลูกป่า.
- _____. (2558). ป่าไม้เพื่อการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักจัดการป่าชุมชน.

- กาญจนา คุ่มทรัพย์. (2558). การจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดยชุมชน: กรณีศึกษาป่าชุมชนใน
จังหวัด อุบลราชธานี. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนบูรณาการ
ศาสตร์. มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- เกษม จันทรแก้ว. (2544). วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จักรพันธ์ ปัญจะสุวรรณ. (2545). การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ:
โอเดียนสโตร์.
- จิตรา อยู่ผ่อง. (2563). ความรู้ ทัศนคติกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของ
ชาวบ้านบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสลักพระ จังหวัดกาญจนบุรี. ใน The 7th
National Conference Nakhonratchasima College (The 7th NMCCON 2020)
วันที่ 23 พฤษภาคม 2563 (น. 278-286). นครราชสีมา: วิทยาลัยนครราชสีมา.
- ดำรงศักดิ์ ชัยสนิท และคณะ. (2554). ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (พิมพ์ครั้งที่ 7).
กรุงเทพมหานคร: วังอักษร.
- นภัสสรณ์ ศิริวิสุพันธ์. (2564). รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และใช้
ประโยชน์ป่าชุมชน บ้านโนนหินผิง จังหวัดปราจีนบุรี. วารสาร มจร การพัฒนาสังคม,
6(1), 141-152.
- นิวัติ เรืองพานิช. (2553). การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พระมหาประกาศิต สิริเมโธ และคณะ, (2561), ประชาญ์ป่า : กระบวนการสร้างจิตสำนึกร่วมใน
การจัดการป่าชุมชนต้นแบบ เขตลุ่มแม่น้ำมูลตอนบน, วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์
มจร, 6(1), 61-75.
- พระสุริโย สุขิโต. (2563). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์การ
บริหารส่วนตำบลสนับทึบ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสารพุทธ
นวัตกรรมการจัดการ, 3(2), 11-21.
- ศิริลักษณ์ เทียนหอม. (2564). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของ
ชุมชน กรณีศึกษาชุมชนวัดสังฆราชาวาส เทศบาลเมืองสิงห์บุรี. ใน การค้นคว้าอิสระ
โครงการทวีปริญญโท หลักสูตรทวีปริญญโททางรัฐประศาสนศาสตร์และ
บริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- สุวรรณค์ญา อ่วมจิว. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในพื้นที่หมู่บ้านสหกรณ์ 4 ตำบลบ้านสหกรณ์ อำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่. ใน ปริญญาวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาทรัพยากรและส่งเสริมการเกษตร. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- อัญมณี ทาทิตย์. (2563). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในเขตพื้นที่อำเภอวังสมบูรณ์ จังหวัดสระแก้ว. ใน การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิชาเอกการจัดการทั่วไป คณะบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. (1981). Rural Development Participation: Concept and Measure for Project Design Implementation and Evaluation : Rural Development Committee Center for international Studies. New York: Cornell University Press.
- United Nations. (1981). Yearbook of International Trade Statistics. United Nations: UN Press.
- Willgoose, C. E. (1972). Health Teaching in Secondary School. Philadelphia.: W. B. Saunders Company.